

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē yuddhakāṇḍē

॥ ṣōḍaśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ śōḍaśaḥ sargaḥ ॥

rāvaṇēna vibhīṣaṇasya tiraskaraṇaṃ vibhīṣaṇēnāpi rāvaṇaṃ
nirbhartsya tatsthānānnirgamanam

suniviṣṭaṃ hitaṃ vākya -
muktavantam vibhīṣaṇam |
abravīt paruṣaṃ vākyaṃ
rāvaṇaḥ kālacōditaḥ ॥ 6.16.1 ॥

vasēt saha sapatnēna
kruddhēnāśīviṣēṇa ca |
na tu mitrapravādēna
saṃvasēcchatrusēvinā ॥ 6.16.2 ॥

jānāmi śīlaṃ jñātīnāṃ
sarvalōkēṣu rākṣasa |
hr̥ṣyanti vyasanēṣvētē
jñātīnāṃ jñātayaḥ sadā ॥ 6.16.3 ॥

pradhānaṃ sādhaḥkaṃ vaidyaṃ
dharmaśīlaṃ ca rākṣasa |

jñātayō'pyavamanyantē
śūraṃ paribhavanti ca || 6.16.4 ||

nityamanyōnyasaṃhr̥ṣṭā
vyasanēṣvātātāyinaḥ |
pracchannahṛdayā ghōrā
jñātayastu bhayāvahāḥ || 6.16.5 ||

śrūyantē hastibhīrgītāḥ
ślōkāḥ padmavanē purā |
pāśahastān narān dr̥ṣṭvā
śṛṇuṣva gadatō mama || 6.16.6 ||

nāgnīrnānyāni śastrāṇi
na naḥ pāśā bhayāvahāḥ |
ghōrāḥ svārthaprayuktāstu
jñātayō nō bhayāvahāḥ || 6.16.7 ||

upāyamētē vakṣyanti
grahaṇē nātra saṃśayaḥ |
kṛtsnād bhayājjñātibhayaṃ
kukaṣṭaṃ vihiṭaṃ ca naḥ || 6.16.8 ||

vidyatē gōṣu sampannaṃ
vidyatē jñātītō bhayaṃ |
vidyatē strīṣu cāpalyaṃ
vidyatē brāhmaṇē tapaḥ || 6.16.9 ||

tatō nēṣṭamidaṃ saumya
yadahaṃ lōkasatkṛtaḥ |

aiśvaryamabhijātaśca

ripūṇāṃ mūrdhni ca sthitaḥ || 6.16.10 ||

yathā puṣkarapatrēṣu

patitāstōyabindavaḥ |

na ślēṣamabhigacchanti

tathānāryēṣu sauhṛdam || 6.16.11 ||

yathā śaradi mēghānāṃ

siñcatāmapi garjatām |

na bhavatyambusaṅklēda -

stathānāryēṣu sauhṛdam || 6.16.12 ||

yathā madhukarastarṣād

rasaṃ vindanna tiṣṭhati |

tathā tvamapi tatraiva

tathānāryēṣu sauhṛdam || 6.16.13 ||

yathā madhukarastarṣāt

kāśapuṣpaṃ pibannapi |

rasamatra na vindēta

tathānāryēṣu sauhṛdam || 6.16.14 ||

yathā pūrvaṃ gajaḥ snātvā

gṛhya hastēna vai rajaḥ |

dūṣayatyātmanō dēhaṃ

tathānāryēṣu sauhṛdam || 6.16.15 ||

yō'nyastvēvaṃvidhaṃ brūyād

vākyamētanniśācara |

asmin muhūrtē na bhavēt

tvāṃ tu dhik kulapāṃsana || 6.16.16 ||

ityuktaḥ paruṣaṃ vākyam

nyāyavādī vibhīṣaṇaḥ |

utpapāta gadāpāṇi -

ścaturbhiḥ saha rākṣasaiḥ || 6.16.17 ||

abravīcca tadā vākyam

jātakrōdhō vibhīṣaṇaḥ |

antarikṣagataḥ śrīmān

bhrātā vai rākṣasādhipam || 6.16.18 ||

sa tvam bhrāntō'si mē rājan

brūhi mām yad yadicchasi |

jyēṣṭhō mānyaḥ pitṛsamō

na ca dharmapathē sthitaḥ |

idaṃ hi paruṣaṃ vākyam

na kṣamāmyagrajasya tē || 6.16.19 ||

sunītaṃ hitakāmēna

vākyamuktaṃ daśānana |

na gṛhṇantyakṛtātmānaḥ

kālasya vaśamāgatāḥ || 6.16.20 ||

sulabhāḥ puruṣā rājan

satataṃ priyavādinaḥ |

apriyasya ca pathyasya

vaktā śrōtā ca durlabhaḥ || 6.16.21 ||

baddhaṃ kālasya pāsēna
 sarvabhūtāpahāriṇaḥ |
 na naśyantamupēkṣē tvāṃ
 pradīptaṃ śaraṇaṃ yathā || 6.16.22 ||

dīptapāvakasaṅkāśaiḥ
 śitaiḥ kāñcanabhūṣaṇaiḥ |
 na tvāmicchāmyahaṃ draṣṭuṃ
 rāmēṇa nihataṃ śaraiḥ || 6.16.23 ||

śūrāśca balavantaśca
 kṛtāstrāśca narā raṇē |
 kālābhipannāḥ sīdanti
 yathā vālukasētavaḥ || 6.16.24 ||

tanmarṣayatu yaccōktaṃ
 gurutvāddhitamicchatā |
 ātmānaṃ sarvathā rakṣa
 purīṃ cēmāṃ sarākṣasām |
 svasti tē'stu gamiṣyāmi
 sukhī bhava mayā vinā || 6.16.25 ||

nivāryamāṇasya mayā hitaiṣiṇā
 na rōcatē tē vacanaṃ niśācara |
 parāntakālē hi gatāyuṣō narā
 hitaṃ na gr̥hṇanti suhr̥dbhirīritam || 6.16.26 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvye
 yuddhakāṇḍē ṣōḍaśaḥ sargaḥ ||